

Ester

Giriş

Ester kitabynda ýahudylaryň Purym baýramynyň şanly seneleriň hataryna goşulmagyna sebäp bolan wakalar beýan edilýär. Alymlaryň çaklamalaryna görä, bu taryhy wakalar Ýahuda ýurdunyň Pars şalygyna degişli bolan döwründe, bu şalygyň b. e. öň 331-nji ýylda beýik serkerde Isgender Zülkarneýniň tarapyndan basylyp alynmagyň öňüsyrasynda bolup geçýär.

Ýahudylar Pars şalygynda gaty az sanlydylar. Şonuň üçin-de, olar duşmanlaryna baştutanlyk edýän Haman tarapyndan ýok edilme howpy astynda ýaşaýardylar. Ýahudy Mordekaý öz gyzlygy Ester bilen kitabyň baş gahrymanlarydyr. Ester öz gözelligi we oňat gylyk-häsiýetleri bilen Pars patyşasynyň merhemetini gazanyp, şa

aýaly bolýar. Patyşanyň aýallarynyň köp bolandygyna garamazdan, Ester onuň iň söýgüli aýalydy. Ester köşkde ýüpek geýip, bal iýse-de, öz halkynyň howp astynda ýaşaýandygyny unutmaýar. Ol elinde baryny edip, öz halkyny duşmanlarynyň hile-pirimlerinden halas edýär.

Kitap Hudaýyň adyny agzamazdan, Oňa doga-dileg edilmezden, ýahudy halkynyň duşmanlaryndan halas bolşuny beýan etmek bilen, Mukaddes Ýazgylaryň beýleki kitaplaryndan tapawutlanýar. Emma Hudaýyň ady gönüden-göni agzalmasa-da, ýahudy Mordekaý we onuň gyzlygy Ester Hudaýyň buýrugyny berjaý edip, agyz beklediler. Şeýdip, olar tutuş ysraýyl halky üçin agyz bekleme we perýada degişli kada-kanunlary dikeldiler.

Mazmuny

Ester şa aýaly bolýar.....	1:1–2:23
Haman ýahudylary ýok etmegiň küyüne düşýär.....	3:1–5:14
Haman öldürilýär.....	6:1–7:10
Ýahudylar duşmanlaryny derbi-dagyn edýärler.....	8:1–10:3

1-nji bap

Kserks patyşa meýlis guraýar

¹Bu waka Kserks patyşanyň döwründe bolup geçipdi. Kserks Hindistan bilen Efi-

opiýanyň aralygyndaky bir ýüz ýigrimi ýedi welaýatyň üstünden şalyk sürýärdi. ²Şol döwürde Kserks patyşa Suza galasyndaky tagtynda oturyp, ýurtta şalyk sürýärdi. ³Patyşalygynyň üçünji ýylynda ol özüniň ähli begleri hem köşk

emeldarlary üçin meýlis gurady. Meýlise Parsyň we Madaýyň harby ýolbaşçylary, han-begleri we welaýatlaryň häkimleri gatnaşdylar. ⁴Ol ýüz segsen günläp patyşalygynyň egsilmez baýlyklaryny, öz belent mertebesini we şöhratyny görkezdi.

⁵Şol günler geçenden soň, Suza gala-synda baý-garyp diýmän bütün halk üçin köşgün howlusyndaky bagda patyşa ýedi günläp meýlis gurady. ⁶Howly ak we mawy reňkli perdeler bilen bezelendi, olar al gyrmyzy we nepis zygyr ýüplük bilen mermer sütünlerdäki kümüş halkajyklara berkidilendi. Altyn-kümüşden ýasalan kürsüler sadap, mermer we beýleki gymmatbaha daşlar bilen nagyşlanan ýanyodada goýlandy. ⁷Şol ýere gelen adamlara biri-birinden üýtgeşik bolan altyn pyýalalarda patyşanyň baýlygyna laýyk şa şerabyndan bolelilikde berildi. ⁸Şerap diýseň boldy. Patyşa myhmanlara isledikleriçe şeraby sahylyk bilen bermekligi öz hyzmatkärlerine buýurdy. ⁹Şa aýaly Waşty hem Kserks patyşanyň köşgünde aýallar üçin meýlis gurady.

Şa aýaly Waşty Kserks patyşanyň buýrugyna boýun egmeýär

¹⁰⁻¹¹Meýlisiň yedinji günü şerapdan serhoş bolan Kserks patyşa şa aýaly Waştynyň başyna şalyk täjini geýdirip, ony öz huzuryňa getirmeklerini köşkde hyzmat edýän ýedi agtasyňa: Mehumana, Bizta, Harbona, Bigta, Abagta, Zetara we Karkasa buýurdy. Ol bütün halka we beglere onuň gözelligini görkezmek isledi, çünki ol görmegeý aýaldy. ¹²Patyşanyň agtalary onuň buýrugyny şa aýaly Wašta ýetirenlerinde, ol patyşanyň huzuryňa barmakdan boýun gaçyrdy. Muňa patyşanyň gaty gahary gelip, onuň kalbynda gazap ody lowlady.

¹³Kanuny we höküm çykarylyşy oňat bilýän adamlardan maslahat soramak adat bolansoň, patyşa şol döwri oňat bilýän akyldarlardan maslahat sorady. ¹⁴Olar patyşanyň iň ýakyn adamlary, onuň ýörite maslahatçylary, Parsyň we Madaýyň ýedi begi: Karşena, Şetar, Admata, Tarşyş, Meres, Marsena hem-de Memukan dagylardy. Olar patyşanyň huzurynda iň beýik wezipeleri eýelediler. ¹⁵Patyşa olardan: «Kserks patyşanyň agtalary arkaly beren tabşyrygyny ýerine ýetirmändigi üçin, şa aýaly Wašta kanuna görä nähili çäre görmeli?» diýip sorady. ¹⁶Soňra Memukan patyşanyň we begleriň önünde şeýle diýdi: «Şa aýaly Waşty diňe patyşa garşy däl-de, eýsem patyşa Kserksiň ähli welaýatlaryndaky hemme han-beglere we halka garşy gabahat iş etdi. ¹⁷Çünki şa aýalyň bu hereketini ähli aýallar eşiderler, şunlukda, olar hem öz ärlerini kemsidip, olara ýigrenç bilen seredip başlarlar. Olar: „Kserks patyşa şa aýaly Waştynyň öz huzuryňa getirilmegini buýurdy, emma ol patyşanyň huzuryňa barmakdan boýun gaçyrdy“ diýerler. ¹⁸Hut şol günün özünde şa aýalyň bu hereketini eşiden Pars we Madaý begleriniň aýallary patyşanyň beglerine gulak asmazlar. Bu olarda ýigrenç, gahar-gazap döreder. ¹⁹Eger patyşa oňlasy, goý, ol bir perman çykarsyn. Şa aýaly Waşty mundan beýläk Kserks patyşanyň huzuryňa barmaly däldir diýlip, parsalaryň we madaýlaryň kanunlaryna girizilsin we ütgedilmesin. Şeýle hem, goý, patyşa Waştynyň şa aýallyk derejesini ondan gowurak başga birine bersin. ²⁰Şeýdip, patyşanyň çykaran permany onuň bütün patyşalygynda yglan edilse, baýu-garyp ähli aýallar öz ärlerine hormat goýarlar». ²¹Bu maslahat patyşanyň hem-de onuň begleriniň göwnünden turdy we patyşa edil Memukanyň aýdyşy

ýaly hem etdi. ²²Ol her bir erkek öz öýüne hojanyň bolsun diýip, her halka öz dilinde yglan edip, özüniň bütin patyşalygyndaky welaýatlara hersiniň öz ýazuwynda, öz dilinde hatlar ýollady.

2-nji bap

Ester şa aýaly bolýar

¹Şu wakalardan soň Kserks patyşanyň gahary ýatyşyp, ol şa aýaly Waşty, onuň eden işi hem-de oňa garşy çykarylan perman barada pikirlendi. ²Onsoň patyşanyň emeldarlary oňa şeýle teklip etdiler: «Goý, patyşa üçin görmegeý, ýaş, boý gyzlary tapsynlar. ³Olary Suza galasynda ýerleşen haremhana getirmek üçin, patyşa öz patyşalygyndaky bütin welaýatlarda synçylary bellesin. Olar patyşanyň aýallara sakçylyk edýän agtasy Hegaýyň gözegçiligi astynda goýulsynlar; olara owadanlyk serenjamlary berilsin. ⁴Patyşanyň göwnüne ýaran gyzlaryň biri şa aýaly Waştynyň deregine şa aýaly bolsun». Bu teklip patyşa ýarap, ol olaryň aýdyşy ýaly hem etdi.

⁵Suza galasynda Mordekaý atly bir ýahudy bardy. Ol benýamin tiresinden bolan Kişiň çowlugy, Şimginiň agtygy, Ýaýyryň ogludy. ⁶Ýahuda patyşasy Ýekonyá ^a bilen birlikde Kiş hem Iýerusalimden Babyla ýesir edilipdi. Olary Babyl patysasy Nebukadnesar ýesir edip äkidipdi. ⁷Mordekaý kakasynyň doganynyň gyzy Hadassany, ýagny Esteri özi terbiýeläp kemala getiripdi, çünki ol gyzyň ejesi-de, kakasy-da ýokdy. Ol syratly, görmegeý boý gyzdý. Onuň ejesi, kakasy ölerden soň, Mordekaý ony özüne gyzlyga alypdy. ⁸Şeýdip, patyşanyň tabşyrygy we permany yglan edilip, birtopar boý

gyzlar Suza galasynda getirilip, Hegaýyň gözegçiligi astynda goýuldy. Ester hem patyşanyň köşgüne getirilip, aýallara sakçylyk edýän Hegaýyň gözegçiligine berildi. ⁹Bu gyz Hegaýyň göwnünden turup, onuň merhemetini gazandy. Ol dessine Esteri owadanlyk serenjamlary hem-de ýymitden ýetdik paý bilen üpjün edip, patyşanyň köşgünden ýedi kenizi saýlap, ony kenizler bilen bile haremhananyň iň oňat ýerine geçirdi. ¹⁰Ester öz milleti we maşgalasy barada hiç zat aýtmady, çünki Mordekaý bu barada dil ýarmazlygy oňa tabşyrypdy. ¹¹Esteriň hal-ýagdaýyny we oňa näme bolýanyny bilmek üçin, Mordekaý her gün haremhananyň howlusynyň önünde gezmelärdi.

¹²Patyşanyň huzuryna barmazdan öň, aýallar düzgüni boýunça gyz on iki aýlyk timar beriş döwrüni geçmelidi. Bu döwürde gyzlara alty aý mürýagy bilen, alty aý hem atyrlar hem-de owadanlyk serenjamlary bilen timar berilýärdi. ¹³Boý gyz patyşanyň huzuryna gidende, oňa haremhanadan özi bilen äkitmäge soran zadyny bererdiler. ¹⁴Ol gyz agşam patyşanyň ýanyna gidip, ertesi patyşanyň gyrnak aýallaryna seredýän agtasy Şagaşgazyň gözegçiligi astyndaky ikinji haremhana gaýdyp gelerdi. Patyşanyň göwnüne ýarap, patyşa adyny tutup çagyryança, ol ikilenç patyşanyň huzuryna barmazdy.

¹⁵Ester Mordekaýyň gyzlygy, onuň kakasynyň dogany Abyhaýylyň gyzydy. Patyşanyň huzuryna barmak nobaty ýetende, ol patyşanyň aýallara gözegçilik edýän agtasy Hegaýyň aýdanlaryndan başga hiç zat soramady. Ester özüni görenleriň barynyň göwnünden turdy. ¹⁶Ester Kserksiň patyşalygynyň ýedinji

^a 2:6 *Ýekonyá* – bu at 2Pat 24 we 25-de *Ýehojakyn* diýip duş gelýär.

ýylynyň onunjy aýy bolan Tebet aýynda patyşanyň huzuryňa äkidildi. ¹⁷Ähli aýalaryň içinden patyşa Esteri saýlady. Ol patyşanyň nazarynda beýleki gyzlaryň ählisinden köp merhemet we mähir gazandy. Şeýdip, ol Esteriň başyna şalyk täjini geýdirip, ony şa aýaly Waştynyň ýerine öz şa aýaly etdi. ¹⁸Soňra patyşa Esteriň hatyrasyna özüniň ähli begleri hem-de köşk emeldarlary üçin meýlis gurady. Ol ähli welaýatlara dynçlyk berdi, hemmelere sahylyk bilen sowgat-serpaýlar etdi.

Mordekaý patyşanyň janyny halas edýär

¹⁹Boý gyzlar ikinji gezek bir ýere toplanýlanda, Mordekaý köşk emeldarydy. ²⁰Ester Mordekaýyň tabşyryşy ýaly özüniň maşgalasy we milleti hakynda olara hiç zat aýtmady, çünki ol Mordekaýyň tabşyryklaryny özüniň terbiýelenen wagtyndakysy ýaly ýerine ýetirýärdi. ²¹Mordekaýyň köşk emeldary bolup işläň döwründe patyşanyň gapy saklaýan agtalary Bigtan we Tereş gaharlanyp, Kserks patyşany öldürmegi ýüreklerine düwdüler. ²²Mordekaý muny bilip, şa aýaly Estere habar berdi. Ester hem muny Mordekaýyň adyndan patyşa habar berdi. ²³Bu iş barlanyp, munuň, hakykatdan-da, şeýledigine göz ýetirilenden soň, olaryň ikisi-de dardan asyldy. Bu waka patyşanyň huzuryndaky ýyl ýazgylaryna ýazylady.

3-nji bap

Haman ýahudylary ýok etmegiň küýüne düşýär

¹Şu wakalardan soň Kserks patyşa agak tiresinden bolan Hammedatanyň

ogly Hamanyň wezipesini beýgeldip, ony öz ýanyndaky emeldarlaryň ählisinden ýokarda goýdy. ²Patyşanyň köşgündäki ähli köşk emeldarlary dyza çöküp, Hamana tagzym etdiler, çünki patyşa olara şeýle tabşyryk beripdi. Emma Mordekaý oňa dyza çöküp, tagzym etmekden boýun towlady. ³Patyşanyň köşk emeldarlary Mordekaýdan: «Sen näme üçin patyşanyň tabşyrygyny ýerine ýetirmekden boýun towlaýarsyň?» diýip soradylar. ⁴Olar Mordekaýa bu barada irginsiz aýtsalar-da, ol bulara gulak asmazdy. Mordekaýyň bu hereketine Hamanyň takadynyň ýetjekdigini ýa-da ýetmejekdigini bilmek üçin, köşk emeldarlary muny Hamana habar berdiler, çünki Mordekaý olara özüniň ýahudydygy barada aýdypdy. ⁵Mordekaýyň dyza çöküp, özüne tagzym etmeýändigini göreňde, Haman gahar-gazapdan doldy. ⁶Emma Hamana diňe Mordekaýyň özüne el gatmaklyk ýeterlik däl. Şeýlelikde, Mordekaýyň haýsy halkdandygyny oňa mähim edenlerinden soň, Haman Kserksiň bütin patyşalygyndaky ähli ýahudylary, Mordekaýyň tutuş halkyny ýok etmegiň küýüne düşdi.

⁷Kserks patyşanyň şalygynyň on ikinji ýylynyň birinji aýy bolan Nisan aýynda, şu dildüwüşügiň amala aşyryljak aýyny we gününü bilmeklik üçin, olar Hamanyň önünde pur, ýagny bije atdylar. Bije on ikinji aý bolan Adar aýynyň on üçüne ^a düşdi. ⁸Soňra Haman Kserks patyşa şeýle diýdi: «Siziň patyşalygyňyzyň ähli welaýatlaryndaky halklaryň arasynda ýaýran, ýöne olardan aýry ýaşaýan bir halk bar. Olaryň kanunlary-da beýleki halklaryňkydan üýtgeşik. Mundan başga-da, olar patyşanyň kanunlaryny berjaý

^a 3:7 Adar aýynyň on üçüne – bu 7-nji martdyr.

etmeýärler. Olara beýle zada ýol bermeklik patyşanyň bähbidine däl. ⁹Eger patyşa oňlasa, goý, olaryň ýok edilmegi barada bir perman ýazylysyn. Patyşanyň hazynalaryna goýmak üçin, men patyşanyň hazynadarlarynyň eline on ýedi müň batman ^a kümüş bererin». ¹⁰Şeýlelikde, patyşa barmagyndaky möhür ýüzüginini çykaryp, Hammedatanyň ogly, ýahudylaryň duşmany, agak tiresinden bolan Hamanyň eline berdi. ¹¹Patyşa Hamana: «Kümüş-de, halk-da seniň ygtyýaryňa berilýär, olara isläniňi et» diýdi.

¹²Birinji aýyň on üçüne patyşanyň mürzeleri çagyryldy. Hamanyň tabşyrygy boýunça patyşanyň ähli welaýatlardaky hökümdarlaryna we häkimlerine, bütin halkyň beglerine, her welaýata öz ýazuwynda, her halka öz dilinde perman ýazyldy. Perman patyşanyň adyndan ýazylyp, onuň ýüzügi bilen möhürlenildi. ¹³On ikinji aý bolan Adar aýynyň on üçüne ýahudylaryň uludan kiçä baryny: aýallary we çagalary bir günde gyryp, bütinleý ýok edip, ähli mal-mülklerini basyp almaklyk barada ähli welaýatlara çaparlardan elin hatlar iberildi. ¹⁴Şol gün üçin taýyn bolar ýaly, bu permanyň nusgasy her bir welaýatda perman hökmünde çykarylyp, bütin halka yglan edilmelidi. ¹⁵Çaparlar patyşanyň buýrugy bilen gyssagly ýola düşdüler. Perman Suza galasynda çykaryldy. Patyşa bilen Haman içmäge oturdylar. Suzada welin aljyraňňylykdy.

4-nji bap

Mordekaý Esterden kömek sorayar

¹Mordekaý bolup geçen ähli zatlar hakynda eşidende, ýakasyny ýyrtyp,

jul geýnip, başyndan kül sowurdy we şäheriň ortasyna çykyp, dady-perýat etdi. ²Ol patyşa köşgüniň derwezesine çenli geldi, çünki jul geýnen adam derwezededen içeri girmeli däl. ³Patyşanyň tabşyrygyny we permanyny eşiden ähli welaýatlardaky ýahudylar agyz bekläp, aglaşyp, dady-perýat bilen uly ýas tutdular. Olaryň köpüsi jul geýnip, kül üstünde oturdylar.

⁴Esteriň kenizleri we agtalary gelip, muny oňa habar berenlerinde, şa aýaly uly gaýga batdy. Ol Mordekaýa juluň deregine geýer ýaly eginbaş iberdi, emma ol olary kabul etmedi. ⁵Soňra Ester öz hyzmatynda durýan patyşanyň agtalaryndan biri bolan Hatagy çagyryp, oňa Mordekaýyň ýanyna baryp, nämeleriň bolýandygyny we sebäbiniň nämedigini bilmekligi tabşyrdy. ⁶Hatak patyşanyň derwezesiniň öňündäki şäher meýdançasyna, Mordekaýyň ýanyna gitdi. ⁷Mordekaý oňa özi bilen bolup geçen zatlaryň barysy barada hem-de ýahudylary ýok etmek üçin Hamanyň patyşanyň hazynasyna goýmagy wada beren kümüşüniň mukdaryna çenli aýdyp berdi. ⁸Şeýle hem, Mordekaý özerini derbi-dagyn etmek baradaky Suzada çykarylan permanyň ýazuw nusgasy Esteri görkezip, düşündirmegi üçin Hataga berdi. Ol Esteri patyşanyň huzuryna baryp, ondan öz halkyna rehim etmegini sorap, öz adamlary üçin oňa ýalbarmagyny tabşyrmaklygy Hatakdan haýyş etdi. ⁹Hatak Esteriň ýanyna gidip, Mordekaýyň ähli tabşyryklaryny oňa aýtdy. ¹⁰Soňra Ester Hatak bilen gepleşip, ondan Mordekaýa şeýle habar iberdi: ¹¹«Erkekdigine ýa-da aýaldygyna garamazdan, patyşanyň ýanyna

^a 3:9 *On ýedi müň batman* – ýewreýçe on müň kikkar. Bu takm. 340 tonna deňdir.

çakylyksyz gelen adam babatda bir kanun bar – ölüm, diňe patyşanyň altyn hasasyny uzadan adamy diri galýar. Patyşanyň ähli köşk emeldarlary we onuň ähli welaýatlaryndaky adamlary muny bilýärler. Men otuz gün bäri patyşanyň ýanyna çagyrylamok». ¹²Olar Esteriň sözlerini Mordekaýa aýtdylar. ¹³Mordekaý hem Estere olardan şeýle jogap iberdi: «Patyşanyň köşgünde bolanyň üçin bar ýahudylaryň içinden ýeke özüň aman galaryn öýtme. ¹⁴Çünki sen şunuň ýaly pursatda ümsüm otursaň, onda ýahudylar başga ýerden ýardam tapyp, halas bolarlar, ýöne sen we seniň kakaň maşgalasy heläk bolar. Belki, sen şunuň ýaly pursatlar üçin şa aýaly bolansyň!» ¹⁵Soňra Ester Mordekaýa şeýle jogap beriş diýdi: ¹⁶«Bar, Suzadaky ähli ýahudylary ýygna, meniň üçin agyz bekläň, üç gije-gündizläp iýmäň, içmäň. Men we meniň kenizlerim-de siz ýaly agyz bekläris. Şondan soň kanundan çykýan hem bolsam, patyşanyň ýanyna giderin. Goý, ölsen öleýin». ¹⁷Soňra Mordekaý gidip, hemme zady Esteriň tabşyryşy ýaly etdi.

5-nji bap

Ester patyşany we Hamany meýlise çagyryýar

¹Üçülenji güni Ester özüniň şa lybasyny geýip, patyşa köşgüniň içki otagynda, patyşanyň tagty ýerleşen otagynyň garşysynda durdy. Patyşa köşgüň agzyndaky otagda öz şalyk tagtynda otyrdy. ²Patyşa şa aýaly Esteriň içki otagda duranyny göreňde, Ester patyşanyň nazarynda merhemet gazandy. Patyşa elindäki altyn hasasyny Estere tarap uzatdy. Soňra Ester oňa golaý baryp, hasanyň ujuna elini degirdi.

³Patyşa oňa: «Şa aýaly Ester, saňa näme gerek? Näme islegiň bar? Patyşalygymyň ýarysy hem bolsa, ol saňa berler» diýdi. ⁴Ester oňa: «Eger patyşa oňlarsa, şa we Haman şu gün meniň patyşa üçin guran meýlisime gelsinler» diýip jogap berdi. ⁵Soňra patyşa: «Esteriň islegini bitirmek üçin, Hamany tiz getirin» diýdi. Şeýlelikde, patyşa we Haman Esteriň guran meýlisine geldiler. ⁶Şerap içip otyrkalar, patyşa Estere: «Näme dilegiň bar? Ol saňa berler. Näme islegiň bar? Patyşalygymyň ýarysy hem bolsa berler» diýdi. ⁷Ester: «Meniň dilegim, islegim şudur: ⁸„Eger men patyşanyň göwnünden turan bolsam, patyşa dilegimi bitirip, islegimi ýerine ýetirmegi oňlarsa, patyşa bilen Haman ertir meniň olar üçin gurjak meýlisime gelsinler. Men ertir patyşanyň soragyna jogap bererin“» diýdi.

Haman Mordekaýy öldürmegiň küýüne düşýär

⁹Şol gün Haman şadyýan, göwnühoş bolup çykyp gaýtdy. Emma patyşa köşgüniň derwezesinde, Mordekaýyň özünden heder edip, yerinden turmandygyny göreňde, Haman Mordekaýa garşy gahar-gazapdan doldy. ¹⁰Muňa garamazdan, Haman özüni saklap, öýüne gaýtdy. Ol öýüne dostlaryny çagyryp, aýaly Zereşiň hem olara goşulmagyny sorady. ¹¹Haman olara öz ummasyz baýlyklaryny, näçe oglunyň bardygyny, patyşanyň özüniň wezipesini beýgeldip, beýleki beglerden we köşk emeldarlaryndan ýokarda goýup, eden hezzet-hormatlaryny sanap berdi. ¹²Haman gürrüniň üstüni ýetirip şeýle diýdi: «Hatda şa aýaly Ester hem öz guran meýlisine patyşa bilen birlikde menden başga hiç kimi çagyrmady.

Men ertir hem patyşa bilen birlikde onuň meýlisine çagyryldym. ¹³Ýöne patyşanyň köşgüniň derwezesinde oturýan Mordekaý ýahudyny görenimde, bu zatlaryň hemmesi puja çykýar». ¹⁴Soňra aýaly Zereş we ähli dostlary oňa: «Beýikligi elli tirsek bolan bir dar agajyny taýýarlasynlar. Ertir patyşa aýt, goý, ol şol dar agajyndan Mordekaýy asdysyn. Soňra şatlanyp, patyşa bilen bile meýlise git» diýdiler. Bu pikir Hamana ýarady. Ol dar agajyny taýýarlatdy.

6-njy bap

Patyşa Mordekaýa hezzet-hormat edýär

¹Şol gije patyşanyň gözüne uky gelmän, ol köşgüň ýyl ýazgylaryny getirmegi buýurdy. Ony patyşanyň önünde okadylar. ²Ondan patyşanyň gapy saklaýan agtalary Bigtana bilen Tereşiň Kserks patyşanyň janyna kast etmek niýetleriniň bardygy barada Mordekaýyň aýdan zatlary hakyndaky ýazgy tapyldy. ³Patyşa: «Munuň üçin Mordekaýa näme hezzet-hormat edildi?» diýdi. Patyşanyň emeldarlary: «Oňa hiç zat edilmedi» diýdiler. ⁴Patyşa: «Howluda kim bar?» diýip sorady. Edil şol wagt Mordekaý üçin taýýarlanan dar agajyndan ony asdyrmak barada patyşa bilen gepleşmek üçin, Haman köşgüň daşky howlusyna giripdi. ⁵Patyşanyň emeldarlary oňa: «Howluda Haman bar» diýdiler. Patyşa: «Goý, ol içeri girsin» diýdi. ⁶Şeýdip, Haman içeri girdi. Patyşa ondan: «Patyşanyň aýratyn hormatlamak isleýän adamyna näme edilse, gowy bolar?» diýip sorady. Haman öz içinden: «Patyşa menden başga kimi şeýle hormatlasyn?» diýip pikirlendi. ⁷⁻⁹Haman patyşa: «Patyşanyň aýratyn hormatlamak isleýän adamyna,

patyşanyň geýen şa lybaslary, patyşanyň münen, dabaraly şaý-sepler bilen bezelen aty getirilip, şa lybaslary we aty patyşanyň iň atly-abraýly beglerinden biriniň eline berilsin, goý, ol patyşanyň aýratyn hormatlamak isleýän adamyny geýindirsin, goý, ol ony ata mündürüp, şäheriň açyk meýdançasynnda jar çekip: „Patyşanyň aýratyn hormatlamak isleýän adamyna şeýle edilýär“ diýip aýlasyn» diýdi. ¹⁰Soňra patyşa Hamana: «Dessine şa lybaslaryny we aty al-da, patyşa köşgüniň derwezesinde oturýan Mordekaý ýahudyny edil aýdysyň ýaly et. Ýaňky aýdanlaryňyň ýekejesi-de kem bolmasyn» diýdi. ¹¹Şeýlelikde, Haman şa lybaslaryny we aty alyp, Mordekaýy geýindirip, ony ata mündürüp, şäheriň meýdançasynnda jar çekip: «Patyşanyň aýratyn hormatlamak isleýän adamyna şeýle edilýär» diýip aýlady.

¹²Soňra Mordekaý ýene-de dolanyp patyşanyň derwezesine geldi. Ýöne Haman ýas tutup, ýüzüni büräp, tiz öýüne gaýtdy. ¹³Haman başdan geçiren wakalarynyň baryny aýaly Zereşe we ähli dostlaryna gürrüň berdi. Soňra onuň dostlary we aýaly Zereş oňa: «Önünde abraýdan düşen Mordekaýyň ýahudylardan bolsa, onda sen ondan üstün bolup bilmersiň, sen hökman ýeňlersiň» diýdiler.

¹⁴Olar Haman bilen gepleşip otyrkalar, patyşanyň agtalary gelip, Hamany gyssagly Esteriň guran meýlisine alyp gitdiler.

7-nji bap

Haman öldürilýär

¹Şeýdip, patyşa bilen Haman şa aýaly Esteriň guran meýlisine gitdiler. ²Meýlisiň ikinji günü şerap içip otyrkalar, patyşa ýene-de Estere ýüzlenip: «Şa

aýaly Ester, seniň näme dilegiň bar? Ol saňa berler. Näme islegiň bar? Patyşalygymyň ýarysý hem bolsa, ol ýerine ýetiriler» diýdi. ³Şa aýaly Ester şeýle jogap berdi: «Eý, patyşahym, eger men seniň göwnünden turan bolsam, eger patyşa oňlasa, meniň dilegim boýunça janym, islegim boýunça-da halkym berilsin. ⁴Çünki men we meniň halkym gyrlyp, bütinleý ýok edilmek üçin satyldyk. Eger biz diňe bir gul-gyrnak edilmek üçin satylan bolsadyk, onda men sesimi çykmazdym, çünki gam-gussamyz bilen patyşany biynjalyk edip bolmaz ^a». ⁵Kserks patyşa şa aýaly Esterden: «Beýle iş etmäge ýürek eden adam kim? Ol niredede?» diýip sorady. ⁶Ester: «Biziň ganym duşmanymyz, ine, şu zalym Hamandyr!» diýdi. Haman patyşa bilen şa aýaly Esteriň önünde gaty gorkdy. ⁷Patyşa gazaba münüp, meýliden çykyp, köşk bagyna tarap çykyp gaýtdy. Haman şa aýaly Esterden öz janyny dilejek bolup şol ýerde galdy, çünki ol patyşanyň özüni öldürmek kararına gelendigini görüp durdy. ⁸Patyşa köşk bagyndan meýlishana dolanyp gelende, Haman Esteriň ýaplanyp oturan çarpaýasyna özüni oklapdy. Patyşa: «Ol hut meniň öýümde, meniň gözümiň alnynda şa aýalyny zorlajak bolýarmy?» diýdi. Bu söz patyşanyň agzyndan çykan badyna, patyşanyň agtalary Hamanyň ýüzünü bürediler. ⁹Ol patyşanyň hyzmatyndaky agtalaryň biri bolan Harbona şeýle diýdi: «Patyşanyň janyny halas eden Mordekaýy asmak üçin Hamanyň taýýarlan beýikligi elli tirsek bolan dar agajy onuň öýünde dur». Patyşa: «Şol dar agajyndan onuň özüni asyň» diýdi.

¹⁰Şeýdip, olar Hamanyň Mordekaý üçin taýýarlan dar agajyndan onuň özüni asdylar. Şondan soň patyşanyň gahary ýatyşdy.

8-nji bap

Ýahudylara duşmanlaryna garşy söweşmäge rugsat berilýär

¹Hut şol günüň özünde Kserks patyşa ýahudylaryň duşmany bolan Hamanyň emlägini şa aýaly Estere berdi. Mordekaý hem patyşanyň huzuryna geldi, çünki Ester onuň öz garyndaşydygy barada patyşa aýdypdy. ²Patyşa Hamandan yzyna alan möhür ýüzügin çykaryp, Mordekaýa berdi. Ester Mordekaýy Hamanyň bütin hojalygynyň üstünden baştutan edip goýdy. ³Ester ýene-de patyşanyň aýagyna ýykylyp, aglap, oňa ýalbaryp, ondan agak tiresinden bolan Hamanyň ýahudylara garşy guran wagşyçylykly hilesini ýatymagyny sorady. ⁴Patyşa Estere altyn hasasyny uzatdy. ⁵Ester hem ýerinden turup, patyşanyň huzurynda durdy. Ol şeýle diýdi: «Eger patyşanyň göwnüne ýarasa, eger men patyşanyň nazarynda merhemet gazanan bolsam, bu işi patyşa oňlasa, eger men onuň göwnünden turan bolsam, goý, onda perman ýazylsyn. Şol permanda agak tiresinden bolan Hammedatanyň ogly Hamanyň patyşanyň ähli welaýatlaryndaky ýahudylary ýok etmek üçin hilegärlük bilen ýazan hatlary ýatrylýar diýip ýazylsyn. ⁶Çünki men halkymyň başyna geljek bela nädip çydaýyn? Garyndaşlarymyň ýok edilmegine nädip çydaýyn?» ⁷Soňra Kserks patyşa şa aýaly Estere we ýahudy Mordekaýa şeýle diýdi: «Ine,

a 7:4 Çünki gam-gussamyz bilen patyşany biynjalyk edip bolmaz – ýa-da ýöne patyşa ýetjek zýýanyň öwezini hiç bir duşman dolup bilmez.

men Hamanyň emlägini Estere berdim. Onuň özüni hem dardan asdyrdym, çünki ol ýahudylara el galdyrdy. ⁸Siz-de ýahudylar hakda nämäni makul bilseňiz, ony patyşanyň adyndan ýazyň-da, patyşanyň ýüzügi bilen möhürlän; çünki patyşanyň adyndan ýazylyp, patyşanyň ýüzügi bilen möhürlenlen permany hiç kim ýatyryp bilmez». ⁹Üçünji aý bolan Siwan aýynyň ýigrimi üçüne ^a patyşanyň mürzeleri çagyryldy. Mordekaýyň ähli tabşyryklary boýunça ýahudylara, Hindistandan Efiopiýa çenli bolan aralykdaky ýüz ýigrimi ýedi welaýatyň hökümdarlaryna, häkimlerine, beglerine, her welaýata öz ýazuwynda, her halka öz dilinde, şeýle hem ýahudylara öz dilinde we öz ýazuwynda perman ýazyldy. ¹⁰Mordekaý ony Kserks patyşanyň adyndan ýazyp, patyşanyň ýüzügi bilen möhür basyp, hatlary patyşa üçin ýörite seýislenen, onuň hyzmatyndaky ýyldam atlara atlanan çaparlardan ýolady. ¹¹Patyşa şu hatlaryň üsti bilen ähli şäherlerdäki ýahudylara ýygnanyşyp, özlerini goramaga rugsat berdi. Eger-de islendik halkyň ýa-da welaýatyň ýaragly toparlary olaryň çagalaryna, aýallaryna hüjüm edip, mal-mülklerini talaýsa, ýahudylaryň olary gyryp, bütinleý ýok etmäge haky bardy. ¹²Muny şeýle etmek üçin Kserks patyşanyň bütin welaýatларында ýahudylar üçin bir gün – on ikinji aý bolan Adar aýynyň on üçi günü belenildi. ¹³Ähli ýazylan zatlaryň nusgasy her bir welaýatda perman hökmünde çykarylyp, bütin halka yglan edilmelidi. Ýahudylar şol gün öz duşmanlaryndan öç almaga taýýarlykly bolmalydylar. ¹⁴Şeýdip, çaparlary patyşanyň buýrugy bilen onuň hyzmatyndaky ýyldam atlara

atlanyp, atlaryny ýüzin salyp, gyssagly gitdiler. Bu perman Suza galasynda çykaryldy. ¹⁵Mawy hem ak reňkdäki şalybasly, başy uly altyn jygaly we nepis zygyr matadan dokalan gyrmazy donly Mordekaý patyşanyň huzuryndan gaýtdy. Muňa Suzadakylar gygyryşyp şatlandylar. ¹⁶Bu ýahudylar üçin bagt hem şatlyk, begenç hem hormatdy. ¹⁷Her welaýatda, her şäherde, patyşanyň tabşyrygynyň, permanyň gowşan ähli ýerinde ýahudylar şatlanyp, begenip, toý-meýlis, baýram etdiler. Ýahudylardan gorkularyna ýurduň halklarynyň köpüsi ýahudylara goşuldylar.

9-njy bap

Ýahudylar duşmanlaryny derbi-dagyn edýärler

¹On ikinji aý bolan Adar aýynyň on üçüne patyşanyň tabşyrygy we permany amala aşyrylmalydy. Hut şol gün ýahudylaryň duşmanlary olary ýok etmegi ýüreklerine düwüpdiler, ýöne şol gün olar däl-de, ýahudylar öz duşmanlaryndan üstün çykdylar. ²Ýahudylar özlere zyýan ýetirmek isleýänlere gaýtawul bermek üçin, Kserks patyşanyň ähli welaýatларында, öz şäherlerinde ýygnandylar. Hiç kim olaryň garşysyna durup bilmedi, çünki ähli adamlaryň üstüne ýahudylar tarapyndan gorky howpy abanypdy. ³Welaýatларыň ähli han-begleri, hökümdarlary, häkimleri hem-de patyşanyň iş dolandyryjylary Mordekaýdan gorkularyna ýahudylara ýardam etdiler. ⁴Mordekaýyň köşkdäki mertebesini, at-abraýy günsaýyn artyp, şöhraty ähli welaýatlara doldy. ⁵Şeýdip, ýahudylar ähli duşmanlaryny gylýçdan geçirdiler,

^a 8:9 Siwan aýynyň ýigrimi üçüne – bu 25-nji iýundyr.

öldürdiler, ýok etdiler. Özlerini ýigren-ýänlere islänini etdiler. ⁶Ýahudylar Suza galasynda baş ýüz adamy öldürüp, bütinleý ýok etdiler. ⁷⁻¹⁰Şeýle hem, olar ýahudylaryň duşmany bolan Hammedatanyň ogly Hamanyň on ogluny: Parşandatany, Dalpony, Aspatany, Poratany, Adalýany, Arydatany, Parmaştany, Arysaýy, Aridaýy, Waýzatany öldürdiler, emma olar olja el urmadylar. ¹¹Hut şol günün özünde Suza galasynda öldürilenleriň sany barada patyşa maglumat berdiler. ¹²Patyşa şa aýaly Estere şeýle diýdi: «Ýahudylar Suza galasynda baş ýüz adamy hem-de Hamanyň on ogluny öldüripdirler. Kim bilýär, olar patyşanyň beýleki welaýatlarynda, gör, nämeler edendirler! Indi näme dilegiň bar? Ol saňa berler. Ýene näme islegiň bar? Ol ýerine ýetiriler». ¹³Ester: «Eger patyşa muny oňlasa, Suzadaky ýahudylara şu günki permany ertir hem ýerine ýetirmäge rugsat etsin. Hamanyň on ogly dardan asylsyn» diýdi. ¹⁴Şeýdip, patyşa munuň şeýle edilmegine buýruk berdi. Suzada perman çykarylyp, Hamanyň on ogly dardan asyldy. ¹⁵Adar aýynyň on dördüne Suzadaky ýahudylar ýygnanyşyp, Suzada üç ýüz adamy öldürdiler, ýöne olar olja el urmadylar. ¹⁶Patyşanyň beýleki welaýatlaryndaky ähli ýahudylar hem öz janlaryny goramak üçin ýygnanyşyp, öz duşmanlaryndan halas boldular, özläriniň duşmanlaryndan ýetmiş baş müň adamy öldürdiler, ýöne olar olja el urmadylar. ¹⁷Bu waka Adar aýynyň on üçüne boldy. On dördünji günü olar dynç alyp, şol gün toý-meýlis gurup şatlandylar.

Purym baýramçylygy

¹⁸Suzadaky ähli ýahudylar on üçünji hem on dördünji günleri ýygnanyşyp, on

bäşinji günü toý-meýlis gurup, şatlanyp, dynç aldylar. ¹⁹Şonuň üçin obalarda ýaşayan ýahudylar Adar aýynyň on dördünji gününü şatlyk, toý-meýlis, baýram günü hökmünde belläp, şol gün olar biri-birlerine toý paý iberýärler. ²⁰Mordekaý bu zatlary ýazyp, Kserks patyşanyň ýakynda we uzakda ýerleşen welaýatlaryndaky ähli ýahudylara hatlar ýollady. ²¹⁻²²Her ýyl Adar aýynyň on dördünji, on bäşinji günlerini ýahudylaryň öz duşmanlaryndan halas bolan günleri hökmünde, özleri üçin gamgynlykdan şatlyga, ýasdan toýa öwürülen aý hökmünde bellemeklerini olara tabşyrdy. Şol gün olar toý-meýlis gurup, şatlanyp, biri-birlerine toý paý iberişip, garyp-garsarlara sowgatlar ibermelidiler. ²³Şeýdip, ýahudylar eýýäm başlan zatlaryny edil Mordekaýyň özlerine ýazyşy ýaly, ýerine ýetirmegi öz üstlerine aldylar.

²⁴Ähli ýahudylaryň ýirgrenip, agak tiresinden bolan Hammedatanyň ogly Haman ýahudylary ýok etmek üçin, olara garşy hile gurapdy, olaryň baryny heläk etmek üçin pur, ýagny bije atypdy. ²⁵Ýöne Ester patyşanyň huzuryna baranda, patyşa: «Hamanyň ýahudylara garşy guran hilesi onuň öz başyna gelsin hem-de onuň özi we ogullary dardan asylsyn» diýip, ýazmaça perman çykardy. ²⁶⁻²⁷Şol sebäpli bu günleri «pur» sözüne görä, Purym diýip atlandyrdylar. Şonuň üçin şu hatda ýazylan ähli zatlar, gören hem-de başlaryna gelen zatlar zerarly, ýahudylar döp-dessurlary dikeltmekligi öz üstlerine aldylar. Olaryň nesilleri we olara goşulanlar her ýyl bu iki günü ýazylyşy we bellenen wagtyndaky ýaly edip zygiderli geçirmelidiler. ²⁸Her bir maşgalanyň geljekki nesillerinde, her bir welaýatda, her bir şäherde şu

günler ýatlanylýp, belenilmelidi. Ýahudylaryň arasynda bu Purym günleri zygyderli belenilmelidir we şu günler olaryň nesilleriniň arasynda hem ýatdan çykarylmalı däldir. ²⁹Abyhaýylyň gyzy şa aýaly Ester Mordekaý ýahudy bilen Purym hakyndaky bu ikinji haty doly ygtyýarlylykda tassyklap ýazdylar. ³⁰Kserksiň höküm edýän ýüz ýigrimi ýedi welaýatyndaky ähli ýahudylara parahatçylykly we ynamly sözler bilen hatlar ýollanylady. ³¹Hatlarda Purym günlerini öz bellenen wagtynda geçirmeklik buýruk berilýärdi. Mordekaý ýahudy bilen şa aýaly Esteriň edil özlери we öz nesilleri üçin agyz bekleme we perýada degişli kada-kanunlary dikeldişleri ýaly, olar indi ýahudylar üçin kada-kanunlary dikeldtiler. ³²Şa aýaly Esteriň buýrugy boýunça, Purym

günlerine degişli bolan kada-kanunlar tassyklanylýp, ýazga geçirildi.

10-njy bap

Mordekaýyň at-abraýy

¹Kserks patyşa ýurda we deňiz adalaryna salgyt saldy. ²Patyşanyň ähli güýç-kuwwaty, Mordekaýy hormatlap, onuň wezipesini beýgeldendigi hakyndaky ähli wakalar Madaý we Pars patyşalarynyň ýyl ýazgylaryna ýazylandyr. ³Çünki Mordekaý ýahudy wezipesine göre, Kserks patyşadan soň ikinji beýik adamdy. Onuň ýahudylaryň arasyndaky abraýy uludy we ol öz ýahudy doganlarynyň köpüsi tarapyndan sylanylýardy, çünki ol öz halkynyň abadançylygy ugrunda göreşip, tutuş halkyna parahatçylyk getiren adamdy.

